

N A M U R A

JURNAL,

PENTRU PROPAGAREA ȘTIINTELOR POSITIVE ÎN ROMANIA.

Redactori: Dr. C. ESSARCU și Lt. D. ANANESCU.

COPILUNDERE: Instrucția și educația. — Educația fizică. Alimentația — Aquila cu capul alb. — Protecția animalelor.

Din cauza greșelilor tipografice am fost nevoiți a reproduce a doua oară No. 11.

INSTRUCȚIA ȘI EDUCAȚIA

MINISTRUL ȘI CONSILIUL INSTRUCȚIUNEI PUBLICE.

Né se poco io vi dia, da imputar sono
Che quanto lo posso dar, tutto vi dono.

Ariosto.

Daca pucin vè daŭ nu sunt de imputat.
Căci cât pot da tot vè daŭ.

Aceia care ne au făcut onoare a citi cu oare-care atenție articolele ce au apărut în capul fie-cărui număr al jurnalului nostru, sub rubrica de: *Instrucția și Educația*, și se gândesc la interesele *permanente și viitoare* ale Nației, mai mult de cât la interesele *transitorii și momentane* înțeleg importanța ce dăm rolului ce e chemat a juca în societatea noastră Ministrul Instrucției publice înconjurat de consiliul superior ce e destinat a da direcția forțelor cellor mai reale ce există într'o țerră, forțelor care, cum am arătat sunt punctul de plecare al tuturilor cellor-lalte și pe care le-am resumat în două cuvinte:

Instrucția și Educația.

Intr'o societate ca a noastră unde sunt forțe numeroși aceia (despre care vorbește parabola Evangheliei) care se afla pe marginea drumului, unde pote să cadă vre-o semență bună și care, fără atenție calcă pe dînsa fără s'o vedă, e bine ca să aruncăm din nou semența pe care nimeni la prima oră când a fost semenată n'a vedut'o, doră se va afla vre un trecător mai pucin distract care s'o culegă, s'o fructifice prin meditație, care s'o propage, perfecționată și mărită, și s'o pue în lucrare.

Pe terrumul actiei a dice este pucin lucru, a face este tot. Veritatea nu ia o valoare de cât când trece în stare de convicția intimă și nu e o putere de cât când se transformă în sentiment, ce singur da actiei o forță ir-resistibilă. Acella va avea tot meritul și totă gloria care va înțelege binele, îl va simți intim în inima sa și cu pretul vegherilor și ostenelelor salle îl va face să triumfe, a-cella care va fi puternic în cuvinte și în acellași timp puternic în acte.

Mai nainte d'a examina puncturile asupra căroră Consiliul superior al Instrucției publice nu va întârția a îndrepta serioasa sa atenție, și ca să contribuim a respândi *convicția și sentimentul* (și prin urmare a stimula *actia*) că viitorul terrei depinde de organizarea și direcția ce se va face Instrucției și Educației, repetim aci ceea ce am dis altă dată aducându-ne aminte despre ceea ce parabola Evangheliei dice despre cei multi și numeroși forțe, ce se afla pe marginea drumului. . . .

După cum instrucția va fi organizată și respândită în țerră, după cum intelligențele vor fi formate, după cum ideile ce se vor respândi în societatea noastră, ca să ne formeze un mediu ambiant, o atmosferă în mijlocul căria vom trăi, având a ne imbiba de substanțele ce se vor afla într'ênsa, după cum dice, aste idei vor fi drep-

te sau rătăcite, dictate de logică sau de sofistică, de adevăratele interese ale nației, sau de exigentele unor interese meschine, illusorii sau efemere; după cum ideile și doctrinele ce vom respândi în poporul român, vor respecta sau vor nesocoti noțiunile de justiție și de moralitate, de drept și de datorie, de demnitatea individuală și respectul personalității cetățenilor; după cum, în alte cuvinte vom ști a forma și a desvolta starea intelectuală și morală a nației, vom avea în viitor o stare socială și politică stabilă sau lesne de clătinat, liniștită sau turburată, fecundă în instituții dătătoare de prosperitate, de mărire și de fericire, sau de agitații și de sterilitate; vom avea o patrie glorioasă și compactă, compusă de cetățeni legați prin idei, sentimente și interese comune, sau o întindere de pământ locuită d'o hordă de indiviți fără conștiință de ceea ce sunt și de ceea ce pot fi, fără acele legături multiple și naturale ce constituie un popor, fără

consistență (tărie) prin urmare, și pe care cel d'ântăiu vânt ce se va ridica îi va risipi, și îi va disloca ca pe membrele unui corp putred, destinat a se transforma în cadavru și a deveni, pe câmpia întinsă și desolată, prada corbilor rapaci și flămânți.

Propuindu-ne a tracta cu ore care amerunte despre cele ce privesc organizarea practică și direcția instrucției și Educației în societatea noastră, propuindu-ne a discuta cu moderație dar cu independență, *Programmul ce trebuie* a se ameliora și a se aplica în totă țerra atât în ceea ce privește învățământul primar și secundar cât și învățământul superior, propuindu-ne a vorbi despre înființarea școlilor reale, despre ameliorarea stării corpului profesoral etc. etc., rugăm pe toate persoanele competente de a ne veni în ajutor prin cunoștințele și experiența domniilor. Vom primi cu bucurie și recunoștință tot ce va fi de natură a ne lumina.

E.

EDUCAȚIA PHYSICĂ.

ALIMENTAȚIA DE D. AURELIAN, DIRECTOR LA ȘCOLA DE AGRICULTURĂ DE LA PANTELEIMON.

Questia alimentației publice merită cea mai deosebită băgare de seamă din partea tuturilor bărbaților care se interesă de ordinea și de prosperitatea țerei. Să nu perdem nici-odată din vedere că lipsa de materii necesarii pentru subsistența omului, au ocasionat în multe Statute sguđuri terribile; că multe din revoluțiunile petrecute în staturile Europei au fost precese de fomete. Să nu ne ocupăm însă de partea politică a acestei questiuni; fie-care înțelege că, când poporul nu mai are pâne, și perde răbdarea.

Orî cât de spiritualist ar fi cine-va trebuie să recunoască că nutriția (hrana) ne este impusă prin chiar natura noastră

de ființe viețuitoare; cu voie trebuie să satisfacem această trebuință. Ca să pótă funcționa spiritul este neapărată trebuință ca să se nutrească mai întâiu corpul; omul flămând abandonă cele mai sublime speculațiuni ale spiritului, pentru că, încă odată, spiritul nu are puterea de a lucra neîncetat fără ca să se turbure de suferințele corpului.

Importanța alimentației sub punctul de vedere al progresului nu pótă scăpa nimeni din vedere. Cine nu rămâne întristat, pe cine nu'l sfăramă durerea când vede că, în țerrile acellea unde spiritul omului a făcut cele mai mari conquiste în toate ramurile cunoștințelor, unde

invențiunile, cele mari au prefăcut starea lucrurilor, în aceste țări dicem se ved o mulțime de oameni care se hrănesc mai cu nimic cărora le lipsește pâinea, de toate di- lele, porțiunea strict trebuincioasă pentru a putea exista! Curios contrast! Omul a inven- tat drumurile de fer, telegraphia elec- trică, imprimeria, navigația cu abur; a inven- tat atâtea sume de machine, a creat atâtea științe, a descoperit atâtea legi, și n'a descoperit încă mijlocul ca fie-care om să aibă cel puțin hrana trebuincioasă. Ce să dicem când vedem că într'un secol ca al nostru sunt oameni care per de fâme, și alții în țările cele mai avute, către care natura a fost atât de darnică, se hră- nesc atât de rău, că se miră cine-va cum mai pot îndura atâtea ostenele!

Să lăsăm acum progresul care recla- mă neapărat o ameliorațiune mare în acé- stă privință, și să venim la partea curat utilă. Toți cunoșcem că în urma ori cărei lucrări, este o pierdere de putere, și că omul ca și ori care animal, ca să pótă reîncepe munca, are nevoie să repare, să puie la loc puterea pierdută. Asemenea este ia- răși cunoscut că oamenii care se hrănesc mai bine, adică pot munci mai mult. În Francia s'au vădut exemple: lucrătorii en- glesi și cei belgiani lucrau mai mult pentru că consumau carne, pe când lu- crătorii francesi, lucrau puțin pentru că mâncarea lor se compunea dint'o bucată de brânză cu pâine.

Sănătatea și starea generală a popu- lațiunilor care nu au o hrană suficientă, este cunoscută. Copilul hrănit puțin, cu mâncări de rând, puțin nutritive, rămâne pipernicit, organele nu se dezvoltă, și este supus la o mulțime de bóle.

Omul matur nehrănit îndestul per- de puterile, toate organele sunt coprinse de o slăbiciune mare, și nu pótă să mun-

cască mai de loc; pentru că munca este pentru densusul o povară pe care nu o pótă duce.

În Francia sunt localități unde nu se mai pot găsi pentru recrutarea armatei toți oamenii câtți se cer după lege, sănă- toși și buni pentru serviciu. Iată dar că din lipsa de hrană, din cauza unui regim sărac începe să degenerere chiar rața; omul începe să mérégă înapoi physic-sce. Trist rezultatú dacă nu ar fi dovedit că acésta stare de lucruri este ceva cu totul acci- dental, o bólă al căria remediú este în mâna noastră.

Am putea arăta și démonstra cu date statistice rezultatele triste ale lipsei de hrană, ale fómetei; am putea dovedi că cu cât o populație se hrănește mai rău, cu atât viața de mijloc este mai mică, nașcerile se împușină și morțile cresc. Lucru însă ni se pare prea învederat pentru toți; și afaró de acésta ne am depărta prea mult de scopul nostru.

Cu toate acestea, să nu uităm că în- tr'o țerra atât de înzestrată de natură cu toate avuțiile ca a noastră, cea mai mare parte a populațiunii se hrănește rău de tot. Populația agricolă este isvorul avu- țiilor țerei, ea contribuie mai mult pen- tru toate trebuințele Statului, ea dă mai mulți soldați și muncitori patriei, cu toate acestea cine nu cunoșce cât este de re- dusă alimentația plugarilor români? Ci- ne nu știe că trece ziua c'un codru de mămăligă și cu o ceapă sau câte-va lin- guri de tassole? Cine nu știe că mânân- că carne numai la sêrbători, că laptele, ouăle puii și altele profită alții de dênse- le? Să fim dreți și să nu ascundem ni- mic: ca un asemenea regimú rața va de- genera, și a degenerat destul, românul va pierde materialmente și moralicește pentru că nu trebuie să perdem din vedere că,

regenerarea fizică aduce pe cea morală.

În urma celor duse, să cercetăm pe scurt principalele substanțe alimentare, pentru că cunoscându-le mai bine, să le putem întrebuința cu folos.

Regulă generală: O substanță oarecare să fie hrănitore sau alimentară, trebuie să fie asimilabilă; și este asimilabilă atunci când se poate prefăce în părțile constituente, sau constitutive ale sângelui.

Sângele este elementul vieții (1) el hrănește toate organele și toate părțile corpului; prin urmare toate substanțele care le întrebuințăm pentru hrana noastră, trebuie să se prefacă în sânge.

Considerând greutatea corpului omenesc, sângele și apa formează cele patru cincimi.

1000 de părți de sânge, se compun din substanțele următoare: (2)

Albumină	67
Globule Sângelui	132
Fibrină	2
Grăsimi	35
Cloruri și săruri	75
Apă	689
Total	1000

Pentru ca o substanță să poată fi alimentară, trebuie să cuprindă una sau mai multe din substanțele sângelui. Cu cât va cuprinde mai multe și în proporțiuni mai mari, cu atât va fi mai nutritivă.

Tipul cel mai elementar al albuminei este albușul de ou.

Ea se compune din oxygen, hydrogen, carbon, azot și o mică cantitate de phosphor și sulf (puțică). Albumina se găsește în creier și în nervi, în inimă, plămâni, ficat și în cea mai mare parte din organele corpului.

Fibrina care este temelia muschilor și

a cărnii, se găsește topită în sânge, are aceeași compoziție chimică ca și albumina.

Grăsimi, pe care o găsim în mai multe părți ale corpului, se compune din oxygen, hydrogen și carbon.

Globulele sângelui, care sunt niște boabe colorate respândite în sânge, sunt formate dintr-o membrană albuminoasă, transparentă, și în interior se afla grăsimea lichidă, albumina și o materie colorantă, hematosină, care după toate cercetările ar fi colorată de fier.

Ca săruri sau substanțe neorganice, găsim în mai mare cantitate chlorurul de sodiu (sare de cușnie), și oarecâte cantități de fosfat și bicarbonat de sodiu.

Cunoscând compoziția sângelui, fiecărui care poate aprecia bunătatea unei substanțe alimentare, când se va arăta mai în jos

părțile din care se compun deosebitele substanțe alimentare, întrebuințate de către omenii.

Regulă generală însă: o substanță este cu atât mai hrănitore cu cât cuprinde în mai multă cantitate albumină, fibrină, sare, și cu cât se apropie mai mult de compoziția sângelui. Ast-fel laptele, carnea și pâinea, care cuprind albumină, zahăr, grăsime, săruri, și cea mai mare parte din elementele sângelui, sunt substanțele alimentare cele mai digestive (care mănâncă ușor); pentru că se apropie de compoziția sângelui.

Viata nu poate fi întreținută numai prin una din substanțele arătate mai sus; albumina, fibrina, grăsimea și sărurile, trebuie reunite toate; cu alte cuvinte nu se poate hrăni omul exclusiv numai cu fibrină, sau cu albumină, sau numai cu grăsime, pentru că fiecare din aceste substanțe are un rol deosebit în economie.

Acéstea duse, să spunem acum cele mai obișnuite substanțe întrebuințate pentru hrana omului.

(1) Omnis vita in sanguine est (Moise)
(2) Analiza sângelui fiind foarte dificilă de făcut autori: differa oarecum în aprecierea cantității diverselor părți ce îl compune.

AQUILA CU CAPUL ALB

VINĂTORU DE PESCI

În No. 7 al jurnalului nostru am făcut o scurtă descriere a passerei Agami din America, și am vădut ce mare serviciu dă omului, astă mică passere inteligentă; acum ne propunem a vorbi lectorilor nostri despre unele passeri răpitoare, care se nutresc de carne și care pe d'o parte sunt vătămătoare, iar pe de alta sunt și folositoare omului.

Aste passeri au tôte obiceiul natural și comun a vîna, a răpi și a preda, d'acolo le vine numele de passeri de pradă sau răpitoare; ele au sborul înalt, aripile și picioarele puternice, vederea pătrundătoare, capul mare, limba cărnoasă, stomacul simplu și membranos, n'au pipotă ca granivorele, intestinele mai scurte de cât la celelalte; locuiesc de preferință în locurile singuraticе, munții pustii și obicinuit și fac cuibu în găurile rocilor sau pe virful arborilor; un alt caracter comun este ciocul, ascuțit și întors ca un cârlig, câte patru degete ale picioarelor bine despărțite și capul garnisit cu pene sau este pleșuv.

Aquila cu capul alb, vinătoru de pesci.

Passerile de pradă nu sunt așa fecunde (prăsitore) ca celelalte passeri, și masculul este mult mai mică decât femela. Cele mai multe nu ouă decât un mic număr, și în general numărul multiplicațiilor este în rație inversă cu mărimea lor ca și mamiferele, adică: animalele mici produc mai mult decât cele mari.

Astă lege, dice Buffon, pare că este stabilită în tótă natura organică; se observă că cele mai multe au un naturel feroce și plin de crușimă, au obiceiul curios d'a depărta pe pui din cuib, mai înainte de cât celelalte, într'un timpu când ei au încă trebuință de îngrijirea părinților. Tôte animalele care prin conformitatea stomacului ș'a intestinelor sunt silitе să se nutrescă cu carne și a trăi cu pradă vie, se fac îndată rele prin singura în-

trebuințare a armelor lor, și ia obiceiul d'a se lupta, ferocitatea d'a vërsa sânge, ast-fel numai omorînd pe celelalte, ele pot să satisfacă trebuințele lor, și fiind tot d'auna cu ele în resbelu, pörtă în inimă lor mânia care influă asupra tuturilor actelor lor, ștergü sentimentele dulci și afectuöse, slăbesc chiar tandreța maternă; prea mult apăsată de propriile sale trebuințe materiale, passerea de pradă n'aude decât cu nepăsare și fără milă țipetele puilor săi, cu atât mai flămîndi cu cât sunt mai mari; iar dacă vînatul este dificil și pradă lipsesc îi ciocnesc, îi trîntesc din cuib afară, și câte o dată îi omöră în furia sa din cauza miseriei. Un alt caracter al lor este nesociabilitatea; passerile de pradă ca și paturpedele carnivore, nu se adună nici o dată între ele, ci duc ca hoții o viață rătăcindă și solitarie; trebuința amorului cea mai puternică, dup'aceea a nutrimintului, apropiе pe masculu de femelă, și fiind amînduol în stare d'a se lupta ș'a se ajuta da resbelul ce facu celor-

alte animale și nu se despartü chiar după timpul amorului; mai tot d'auna se găsesce o pereche d'aceste passeri în același loc, dar mai nici o dată nu se vedü însoțindu-se sau unindu-se în familii și acelea care, ca vulturu, sunt cele mai mari și au pentru acestü cuvîntü trebuință de multă subsistență nu suffer chiar ca pui lor să devie rivali și să ocupe locuri prin vecinătate; iată cât de puternic este instinctul egoismului.

Pe când tôte celelalte passeri, și tôte paturpedele care n'au trebuință a se nutri de cât de erbă și de fructe, ce se găsesc pretutindenü, trăiesc în familii, caută societatea semenilor lor, se constituă în bande și turme numeroase, și n'au altă certă, altă causă de resbel, decât amorul și îngrijirea pentru pui lor; căci mai tôte animalele chiar

celle mai blânde, devin furioase în epoca amorului, și femelele se fac furioase pentru apărarea progeturii lor.

Sunt mai multe specii de vulturi (aquila, uleu) precum: vulturul comun, vulturul de mare, vulturul negru, pistrițu, albă, cu cõda albă, auritū, cu capul albū, acest din urmă figurēdă în alăturata gravură și face subiectul nostru. Culõrea jõcă un mare rol în deosebirea speciilor, mulți dintr'ēnși albesc de bătrânețe și chiar de maladie.

Vulturul cel mare numit și vulturul regal sau regele passerilor, acesta este vulturul de rasa nobilă pe care Aristotel numea *αετός γρηστος* și cunoscut de nomenclatorii sub numele de vultur aurit, el este cel mai mare dintre toți vulturii, cu ciocū puternic, ochi scanteetori, și c'o privire pătrunđetõre; se găsesc în Grecia, Francia, Germania, în munții Carpați, în Asia și unele provincii din Africa, dar lipsesc în America.

Vulturul are multă asemănare physică și morală cu leul; forța și prin urmare imperiul asupra celor l-alte passeri, ca și leul asupra patrupedelor; măriniția sa asemenea; el nesocotesce tõte micile animale și desprețuesce insultele lor, numai când după ce mult timpū a fost provocat de țipetile supărătõre alle ciõrei său alle coțofenei, se determină vulturul a le pedepsi cu mõrte, pe d'altă parte el nu vede alt bine decât aceea ce dobîndesc, altă pradă de cât aceea ce ia el însuși. Deși răpitor dar este temperat, el mai nici'o dată nu mănâncă vinatul întregū, ci lassă ca și leul rămășițe celloi lalte animale, cât de flămînd să fie el, nu se aruncă d'o dată pe cadavre. Este încă solitar ca și leul, locuitorul unui desert a cărui intrare o apără prin vinat, căci este põte mai rar d'a vedea duoē perechi de vulturi în același munte, decât duoē familii de lei în aceeași parte a pădurei, sunt feroci și anevoe de domesticit numai luându'i de micī põte să'i învețe la vinat, se nutresc cu carne vie, passeri, gisce, puī micī epuri, pesci. — Sborul lui este așa de mare, așa de mult se înalță în aer, în cât cei vechi l'au numit *passere cerească*, și l'au privit în auguri ca mesajerul lui Jupiter.

Specia vulturului comun este mai puțin curat și mai puțin nobil de cât marele vultur și se compune de duoē varietăți, cel negru și cenușiū. Aristotel, tatăl naturalistilor, a cărui exactitudine în descrieri este admirabilă, i a deosebit a nume și

i-a unit sub numele de *μελαιναετός* (vultur negru) dar se deosebesce de specia precedentă prin caracterul următor 1 prin mărime, 2 prin culõrea vinată, 3 prin țipetul său rar, 4 în fine prin obiceiurile naturale, căci vulturul comun nutresce pe toți pui în cuib, îi crește și i învață să se nutrească si gurī, pe când marele vultur îi gonnesce afarõ din cuib și i părăsesce în dată ce sunt în stare a sbura.

Specia vulturului comun este mai numerosă și mai mult respândită de cât aceea a marelui vultur; acesta nu se găsește decât în țerrile calde și temperate alle vechiului cõntinent: Vulturul comun din contra preferă țerrile frigurose și se află de o potrivă în amēnduoē cõntinentele: Grecia, Francia, Elveția, Germania, Scotia, Polonia și America septentrională în golful lui Hudson.

Vulturul cel mic sau pãtat, are la gât cole-retă albă, și dintre toți acesta se domesticesce mai cu înlesnire, este mai slabū, mai puțin mândru și mai puțin curagios de cât cel-l'altī, scõte unū țipăt plãngeros, mai puțin primejdios și mai ușurel în cât se põte ține în palmă la vënëtõre, acesta este șioinul celloi vechi cu care se serveau la vënëtõre.

Ca să i învățăm trebuesc luați tineri, căci un vultur în virstă, este nesupus, și trebuie asemenea nutriți cu carne de vënatul ce voim să i facem a vëna; educația lor dar, cere grijī și stăruințe mari.

În starea naturală vulturul nu vënëdă singur, de cât în timpul când femela nu põte părăsi ouăle său pui, și fiind că în epoca acēsta vënatul începe a fi abundant prin întõrcerea pãsserilor migrãtõre, îndestulēzã cu înlesnire propria sa subsistență și p'a femelei salle; dar în tõte celle-l'alte epoce alle anulul masculu și femela pare că se înțeleg pentru vënat, d'aceea se vëd tot-dauna imprennã. Locuitorii dela munți care i observ pretind că, unul din duoi bate tufele pe când cel-l'alt se pune la pindă, stă pe arbor său pe vr'o rocă ca să prindă vënatul la trecere, se ridică adesea la o înalțime așa de mare în cât lū perde din vedere și cu tõtă astă mare depãrtare, vocea lor se aude încă fõrte lãmuritã și țipãtul lor sēmãnã cu lãtrãtura unui cãne. Cu tõtă marea sa voracitate (lãcomie), vulturul põte ține mult fãrõ să mănãnce, mai cu sēmã în stare de captivitate când nu face exercitiū, se țice că põte rãbda patru și cincī sēptãmãni; cu tõte că vulturi, în general, caută locurile deșerte și munți înalți este rar să i gãsım în insule sau în peninsule micī. Cei vechi

observaseră că n'aū vędut nici odată un vultur în insula Rhodos și priviră ca o minune când în timpul împęratului Tiberie aflându-se într'acęstă insulă, un vultur veni să se puie pe acoperișul casei, unde locuia el. Vulturi nu fac de cât să trecă prin insule fără să se opręscă, fără să ouă, și când călătorii aū vorbit de vulturi alle căror cuiburi saū găsit pe țermurile apelor și în insule, aceștia nu sunt vulturi despre care vorbim, ci aceia ce se numesc *Vulturi de mare* care sunt d'un naturel deosebit și care trăiesc mai mult de pesce de cât de

vęnat. În allăturatul tablou se vedę cum aquila se repede din aer asupra unui pesce ce caută scăpare în fundul apei.

Durata vieței lor este prea mare. Se spune că în anul 1792, o persónă a prins la Capul de Buna Speranță un șioim purtând un colet de aur pe care era scris că, în anul 1610 astă passere era a regelui Engliteri Iacov I, avea prin urmare mai mult de 180 ani, și cu tóte astea păstra încă multă putere.

A.

PROTECȚIA ANIMALELOR.

Există în Francia o lege cu totul de umanitate ce datęză din 1850, 2 Iulie, numită legea Grammont, destinată a protege animalele domestice în contra actelor de violență și de cruđime la care adesea sunt victime. A da profesorul elevilor sei explicați acestei legi, făcendu'i să înțellęgă bine șpiritul ei, este a lucra spre ameliorația morală. Qualitățile bune saū rele nasc unele din altele în sufletul uman. Când copilul se obicnuesce de mic a fi crud cu animalele, făcându-se mare se va arata aspru în relațiunile cu semeni săi; din contra mila asupra sufferințelor animalelor va dispune inima lui la caritate pentru ómeni. Sub punctul de vedere al interesului material, folosul bunătăți nu este mai puțin mare, și animalele domestice aū fost tot-d'auna prima avuție a cultivatorului.

Se scie că brutalitatea 'i prăpadesce, împedecă desvoltarea lor, 'i face slăbănogi, periculoși și le scurtează viața; dar când 'i tractăm cu blândete și nu cerem dela dęnși de cât o lucrare în raport cu puterea lor, atunci se fac mai puternici, mai blândi, mai înțelligenți; fac serviciuri mai durabile, dau produse mai abundante și de mai bună calitate.

Un alt punct asupra căruia voim să atragem atenția lectorilor nostri este, conservația micilor animale care, de și trăind

în stare de libertate, sunt d'un mare ajutor pentru agricultură.

Din cauza absurdelor prejudiciuri, ari-ciul, cărțița, liliacu, brósca riiósă, șopirla, toți mari destructori ai insectelor vătămătoare sunt tractați c'o barbarie revoltantă. Tot așa este și pentru bufniță, cucuvaie și alte păsseri de pradă nocturne, care se nutresc cu șoreci și șobolani, cărțița chiar care se nutresce cu vermi albi, cu larve de cărăbuși saū de coropișnițe, trebuie să fie protegiată dacă au în grădină, cel pucin în liveđi, unde mușuróiele ce face în loc d'a vătama érba, din contra o favoresce, când îngrijim d'a le resipi. Micile passeri sunt cei mai buni gardieni ai grădinilor nóstre, ai câmpiilor, ai viilor s'ai pădurilor nóstre, și tocmai în timpul când insectele fac celle mai mari jafuri, atunci se întorc în țerra nóstră și păs-serile spre a le curăți. Întórcerea lor ar trebui să fie privită ca o bine-facere a Providenței; din contra le tractęză ca cum ar fi biciul agriculturii; scóterea saū sfărămarea cuiburilor, primăvara, prăpadesce mi d'a creste interensante și folosióre creaturi.

În scótele acellea unde aū pătruns principiile societăți protectóre, nu numai că elevi respectă cuiburile și se stăpinesc d'a merge la acelle vęnátóre unde sufferința și mórtea fințelor inocente, devin un obiect

de plăcere, ei se fac apărători micilor passeri. Ast-fel găsesc ei în acest rol de protectori o mulțumire superioară, uritei plăceri a acellora care din nesciință, încă mai mult de cât din asprime, fac să sufere și omorâ pe bietele passeri.

A face să cunoscă junimea toloșele ce trage cineva din exploatarea agricolă, când animalele domestice sunt tractate cu umanitate, a le inspira sentimente de bunătațe pentru toate ființele ce sunt folosite în economia generală a naturii, asta nu este numai a servi morala publică și interesul privat, ei inițiază pe copii la plăcerile vieții rurale, îi face să iubească șederea la țară, îi face în fine a împlini o datorie socială, moderând deplorabila emigrația din sate în orașe, lipsind astfel, pământul de bra-

te, de unde decurge marea scumpete a produselor câmpenesci. În fie-care an societatea protectoare din Francia, împarte recompense propagatorilor acestor principii; institutori copilariei, au drept la acesta; 8 dintr'înși au primit medalii în sesiunea din 16 maiu 1864. Ministrul Instrucțiunii publice voind să se asociede la folositele lucrări ale societăți, a acordat primilor institutori înscriși în capul listei câte o sumă de 10 galbeni de fie-care drept încurajare. Anul precedent asemenea favoare a fost acordată de D. Ministru instrucției la doi dintre primii laureați (cei ce au depus examen de studiile gimnaziale) ai societăți. Iată cum în staturile civilizate ale Europei umanitatea se întinde pînă și asupra animalelor. A.

Primul meu cal și vechiul meu câne.

În epoca când îngălbinesc frunzele și încep a căde, nu pot să uit, vedând pe primul meu cal care are aproape patru decii ani, miseriile ce la epocă asta astéptă pe cei ca dênși la finitul carierei lor. Astbiet animal fu companionul curselor melle, atunci când amândouă eram tineri, El s'a retras înaintea mea și nu ese din coliba sa de cât ca să se încălziască pucin la rațele sórelui; acum a și orbit dar tot mă cunósce, după voce când 'lă chiem.

El e vechiul meu amic ce 'mă vorbește d'altă dată; vederea lui 'mă descéptă o mulțime de suvenire; cum dar să refus a da ultimele îngrijiri bétrăneței selle.

Și bétrânul meu câne ce se culcă la picioarele melle, sub masa mea de lucru, pe când scriu, nu voesce a mă părăsi când eu nu esu din cameră; se scólă când mă scol

și eu, și mă urmăde lingându'mi mâna, nu este el mai mult de cât un companion? nu este el un adevărat amic prin atâta afecție și devotament ce ne arată? Dulcea lui privire urmăde mișcările melle și caută a citi în ochi 'mă; este nerăbdător dacă cineva se apropie de mine, caută să 'lă mângăie și este vesel dacă 'lă privesc, trist dacă 'lă uit, cum ași putea să 'lă părăsesc dacă este bétrân?...

N'am putut înțelege nici odată că pôte cineva maltracta animalele și mai cu deosebire câni și cai; cu toate astea tărăm cai bétrâni la transportul greutăților fără să'i scutim d'asemenea osteneți, ducem viței la măcelărie ca p'o marfă inertă unde de multe ori 'lă lăssăm acolo fără mâncare mai multe zile.

Abonamentele se fac la redacțiune, Strada Seraphim (ce 'i dice și a Pensionatului) lângă Colțea, și în Passagiul român la librăria D-lui Danielopolu.